

Posilnenie kapacít Európskej únie v oblasti reakcie na katastrofy

Uznesenie Európskeho parlamentu z 19. júna 2008 o posilnení kapacít Európskej únie v oblasti reakcie na katastrofy

Európsky parlament,

- so zreteľom na článok 174 Zmluvy o ES,
 - so zreteľom na oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o posilnení kapacít Únie v oblasti reakcie na katastrofy (KOM(2008)0130),
 - so zreteľom na správu Michela Barniera z 9. mája 2006 s názvom „Európska jednotka civilnej ochrany: Europe Aid“,
 - so zreteľom na bod 12 záverov predsedníctva zo zasadnutia Európskej rady v Bruseli 15. a 16. júna 2006, ktoré sa týkalo schopnosti EÚ reagovať na núdzové situácie, krízy a katastrofy,
 - so zreteľom na závery Rady z decembra 2007 v súvislosti s vytvorením a so zavedením systémov včasného varovania všeobecne a predovšetkým systému včasného varovania pred cunami v oblasti severovýchodného Atlantického oceánu a Stredozemného mora,
 - so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o prírodných a človekom spôsobených katastrofách v rámci EÚ aj mimo nej, v ktorých vyzval Komisiu a členské štáty na užšiu spoluprácu, pokiaľ ide o opatrenia civilnej ochrany v prípade prírodných katastrof, s cieľom predchádzať ich ničivému dosahu a minimalizovať ho, predovšetkým sprístupnením dodatočných zdrojov civilnej ochrany,
 - so zreteľom na návrh Komisie týkajúci sa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje fond solidarity Európskej únie (KOM(2005)0108) a na svoju pozíciu prijatú v prvom čítaní 18. mája 2006¹,
 - so zreteľom na Európsky konsenzus o humanitárnej pomoci prijatý spoločne Radou a zástupcami vlád členských štátov na zasadnutí v rámci Rady, Európskeho parlamentu a Komisie 18. decembra 2007²,
 - so zreteľom na usmernenia o využívaní vojenských a civilných zdrojov ochrany v prípade katastrofy (usmernenia z Osla), ktoré boli revidované 27. novembra 2006,
 - so zreteľom na usmernenia z marca 2003 o využívaní vojenských a civilných zdrojov ochrany na podporu humanitárnych operácií OSN v zložitých naliehavých situáciách (usmernenia MCDA),
 - so zreteľom na článok 103 ods. 2 rokovacieho poriadku,
- A. keďže výskyt prírodných a človekom spôsobených katastrof, ako napríklad záplav, ktoré

¹ Ú. v. EÚ C 297 E, 7.12.2006, s. 331.

² Ú. v. EÚ C 25, 30.1.2008, s. 1.

majú za následok veľký počet ľudských obetí a značné hospodárske, environmentálne a kultúrne škody, sa zvyšuje, v dôsledku čoho treba nielen posilniť reakcie na úrovni EÚ, ale aj opatrenia v oblasti prevencie a obnovy,

- B. keďže problémy s lesnými požiarimi a so suchami budú čoraz vážnejšie vzhľadom na to, že k extrémne suchým letám dochádza čoraz častejšie a keďže skúsenosti z uplynulých rokov i z nedávneho obdobia zvyrazňujú nutnosť zvýšiť prevenciu, pripravenosť a schopnosť reagovať, pokiaľ ide o civilnú ochranu Spoločenstva v súvislosti s lesnými a inými požiarimi,
- C. keďže na úrovni EÚ v súčasnosti neexistujú žiadne usmernenia týkajúce sa predchádzania lesným požiarom,
- D. keďže členské štáty zostávajú zodpovedné za zachovanie politik týkajúcich sa využívania pôdy, ktoré neposkytujú nevhodné podnety k človekom spôsobeným lesným požiarom na účely zmeny štatútu pôdy,
- E. keďže zelená kniha Komisie o prispôbení sa zmene klímy v Európe (KOM(2007)0354) zdôrazňuje, že zmena klímy povedie k zvýšenému výskytu extrémnych výkyvov počasia v Európe, v dôsledku čoho bude narastať hrozba ľudských obetí a škôd na infraštruktúre a životnom prostredí,
- F. keďže posilnenie kapacít EÚ na riešenie katastrof vyžaduje prístup zahŕňajúci predchádzanie katastrofám, pripravenosť a reakciu na ne a obnovu na národnej, európskej a medzinárodnej úrovni;
- G. keďže vysoký počet požiarov v južnej Európe v roku 2007, ako aj ich rozsah, je výsledkom množstva faktorov vrátane zmeny klímy, neprimeraného vymedzenia lesov a neprimeranej starostlivosti o ne a kombinácie prírodných príčin a ľudskej ľahostajnosti, ale aj výsledkom trestnej činnosti, a keďže mnohé požiare na jar roka 2008 by mali upozorniť na to, že podobné prípady sa môžu vyskytnúť aj v lete,
- H. keďže treba zlepšiť koordináciu medzi Radou, Komisiou a členskými štátmi, pokiaľ ide nielen o preventívnu činnosť, ale o celý cyklus katastrofy až po posledné fázy obnovy v úzkej spolupráci s Európskym parlamentom,
- I. keďže katastrofy majú v súčasnosti často cezhraničný charakter a vyžadujú mnohostranné a koordinované reakcie; berúc súčasne do úvahy škodlivé hospodárske a sociálne následky prírodných katastrof na regionálne hospodárstva, výrobnú činnosť a cestovný ruch,
- J. keďže vo svete s čoraz častejšími a vážnejšími prírodnými katastrofami, ktoré majú najzávažnejšie dôsledky pre najchudobnejších obyvateľov, musia subjekty EÚ spolupracovať na zabezpečení účinného poskytovania humanitárnej pomoci obetiam a na znižovaní ich zraniteľnosti,
- K. keďže nedostatok spoločných výstražných signálov a protokolov je závažným problémom vzhľadom na narastajúcu mobilitu občanov v rámci EÚ a v tretích krajinách,
- L. keďže EÚ musí uznať osobitnú povahu prírodných katastrof, ktoré sa vyskytujú v podobe stredomorského sucha a požiarov, a v súlade s tým prispôbiť svoje nástroje prevencie,

výskumu, riadenia rizika, civilnej ochrany a solidarity,

1. víta vyššie uvedené oznámenie Komisie o posilnení kapacít EÚ v oblasti reakcie na katastrofy, ako aj celkový cieľ dosiahnuť väčšiu súdržnosť, účinnosť a viditeľnosť reakcie EÚ na katastrofy;
2. domnieva sa, že posilnenie jej kapacít v oblasti prevencie a reakcie na katastrofy je pre EÚ politickým cieľom s vysokou prioritou a že na jeho dosiahnutie by sa mali zmobilizovať všetky prostriedky, najmä so zreteľom na rozsiahle záplavy v posledných rokoch;
3. zdôrazňuje, že prístup Komisie k prírodným a človekom spôsobeným katastrofám, ku ktorým dochádza v EÚ alebo tretích krajinách, by mal byť v plnej miere koherentný a v súlade s jej oznámením o zmene klímy – príležitosť pre Európu (KOM(2008)0030) a jej návrhom o úsilí členských štátov znížiť emisie skleníkových plynov s cieľom splniť záväzky Spoločenstva týkajúce sa zníženia emisií skleníkových plynov do roku 2020; zdôrazňuje, že zmena klímy je kľúčovým faktorom zvýšeného výskytu a závažnosti prírodných katastrof a že environmentálna politika a právne predpisy týkajúce sa zmeny klímy musia byť piliermi kapacít EÚ v oblasti reakcie na katastrofy s cieľom predísť ďalším škodám na ľuďoch, infraštruktúre a životnom prostredí;
4. domnieva sa, že koherencia a koordinácia rôznych oblastí politik a inštitúcií na miestnej, regionálnej a národnej úrovni a na úrovni EÚ povedie k účinnejšiemu, integrovanejšiemu a viditeľnejšiemu riadeniu v prípade katastrof zo strany EÚ;
5. domnieva sa, že spolupráca s kandidátskymi krajinami a potenciálnymi kandidátskymi krajinami, ktorá má za cieľ zlepšiť ich kapacity na predchádzanie katastrofám a ich zvládanie, a podpora regionálnej spolupráce sú v spoločnom záujme EÚ a príslušných krajín, a preto ich treba rozvíjať a posilňovať tak, aby sa zaručila ich komplementárnosť a aby sa predišlo duplicitě s existujúcimi dvojstrannými, regionálnymi a medzinárodnými iniciatívami;
6. zdôrazňuje, že činnosť, ktorú si Komisia naplánovala s cieľom vytvoriť vedomostnú základňu o rôznych scenároch katastrof, nevyhnutných a dostupných kapacitách a vplyve rôznych možností zaplňania zistených medzier, by sa nemala využívať na odkladanie dôležitých návrhov na ochranu ľudí, majetku a životného prostredia pred katastrofami,
7. zdôrazňuje, že prístup Komisie by sa mal vzťahovať na celý cyklus katastrofy od prevencie až po obnovu pri prírodných katastrofách vrátane prípadov extrémneho sucha a človekom spôsobených katastrofách, ku ktorým dochádza v EÚ alebo tretích krajinách, a že treba ďalej vyvíjať činnosť v oblastiach, ktorých sa týka vyššie uvedené oznámenie Komisie;
8. víta predloženie akčného plánu Komisiou o implementácii európskeho konsenzu o humanitárnej pomoci, ako dôležitý príspevok k účinnej, dobre koordinovanej a posilnenej európskej humanitárnej pomoci;
9. zdôrazňuje, že je dôležité posilniť globálnu kapacitu schopnosti reakcie a uznáva preto úlohu kľúčových humanitárnych aktérov ako OSN, Červený kríž a mimovládne organizácie v oblastiach tretích krajín najviac vystaveným katastrofám;

10. pripomína, že použitie prostriedkov civilnej ochrany a vojenských prostriedkov v tretích krajinách pri reakcii na humanitárne situácie musí byť v súlade s paltnými medzinárodnými usmerneniami ako sú usmernenia z Osla a usmernenia MCDA, najmä s cieľom zabezpečiť dodržiavanie humanitárnych zásad neutrality, humanity, nestrannosti a nezávislosti; zdôrazňuje, že použitie zdrojov civilnej ochrany pri humanitárnej kríze by malo byť na základe potrieb a ako doplnkový a koherentný zdroj spolu s humanitárnou pomocou;
11. vyzýva Komisiu a členské štáty, aby sa s cieľom pripraviť sa na mimoriadne udalosti zaoberali nielen rizikovo orientovanými prístupmi, ale aj spôsobmi znižovania zraniteľnosti na úrovni politiky EÚ prostredníctvom primeraného a včasného plánovania a opatrení na zníženie rizika a zároveň v prípade potreby zohľadnili politiky a právne predpisy v oblasti životného prostredia a zmeny klímy;
12. opätovne zdôrazňuje, že výhradným cieľom humanitárnej pomoci a pomoci v oblasti civilnej ochrany, ktorú Spoločenstvo poskytuje tretím krajinám, je predchádzať ľudskému utrpeniu alebo ho zmierňovať, a preto by vždy mala vychádzať z potrieb samotných obetí a byť v súlade so základnými humanitárnymi zásadami neutrality, nestrannosti a nediskriminácie;
13. vyzýva Komisiu, aby urýchlene a najneskôr do konca roku 2008 predložila návrhy týkajúce sa predchádzania katastrofám v rámci EÚ spolu so stratégiou EÚ na zníženie hrozby katastrof v rozvojových krajinách;
14. upozorňuje na skutočnosť, že EÚ bude podporovať prípravné činnosti uskutočňované na miestnej úrovni v rámci humanitárnych operácií a zahrnie zníženie rizík katastrof do svojej rozvojovej politiky;
15. vyjadruje poľutovanie nad tým, že návrh bývalého člena Komisie Michela Barniera na zriadenie európskej jednotky civilnej ochrany stále zostáva len na papieri, a zdôrazňuje, že v tejto súvislosti je nevyhnutné vyvíjať úsilie o rozvíjanie kapacít v oblasti rýchlej reakcie na základe modulov civilnej ochrany členských štátov v súlade s mandátom vydaným 15. a 16. júna 2006 na zasadnutí Európskej rady, a vyzýva Komisiu, aby na tento účel vypracovala konkrétny návrh;
16. odsudzuje skutočnosť, že Rada podľa všetkého prijala rozhodnutie nepristúpiť k prijatiu nového nariadenia o Fonde solidarity EÚ (FSEÚ) napriek silnej podpore Európskeho parlamentu revízii súčasného nástroja; pripomína Rade, že Európsky parlament prijal svoju pozíciu veľkou väčšinou v prvom čítaní v máji 2006 a že Rada blokovala príslušný dokument viac než dva roky; opätovne vyjadruje presvedčenie, že nové nariadenie o FSEÚ, ktorým sa okrem iných opatrení znižujú hranice mobilizácie fondu, umožní EÚ účinnejšie, pružnejšie a pohotovejšie riešiť škody spôsobené katastrofami; dôrazne vyzýva Európsku radu, aby rozhodla o neodmietnutí tohto nariadenia a aby žiadala okamžitú revíziu FSEÚ;
17. vyzýva Komisiu, aby v prípade potreby čo možno najpružnejšie a bez zbytočného odkladu mobilizovala súčasný FSEÚ; domnieva sa, že v prípade prírodnej katastrofy je mimoriadne dôležité, aby sa potrebné finančné prostriedky FSEÚ okamžite sprístupnili na zmiernenie utrpenia a uspokojenie potrieb obetí a ich najbližších príbuzných;
18. vyzýva Komisiu, aby uskutočnila ďalší výskum zameraný na zlepšenie prevencie lesných

požiarov a metód a materiálov využívaných na hasenie lesných požiarov, a tiež prehodnotila územné plánovanie a využívanie pôdy; preto naliehavo vyzýva členské štáty, aby podnikli rozhodné kroky na zlepšenie a vykonanie svojho právneho rámca ochrany lesov a upustili od činností zameraných na komercializáciu, zmenu štatútu pôdy a privatizáciu, čím obmedzia nezákonné využívanie pôdy a špekulácie; domnieva sa, že na tento účel by sa mali využiť všetko dostupné know-how EÚ vrátane satelitných systémov;

19. naliehavo žiada Komisiu, aby predložila balík právne záväzných nástrojov (napr. rámcovú smernicu) zameraných na zaplnenie medzier v platných právnych predpisoch, politikách a programoch EÚ, pokiaľ ide o predchádzanie katastrofám a reakciu na ne;
20. odporúča, aby takýto komplexný rámec obsahoval tri piliere v oblasti prevencie, ktoré sa zamerajú na posilnenie prevencie v existujúcich mechanizmoch EÚ a prístupoch členských štátov, na vytvorenie nového rámcového prístupu ku predchádzaniu katastrofám a na podporovanie ďalšieho rozvoja poznatkov o prevencii a príslušnej technológii prostredníctvom výskumných a rozvojových programov EÚ;
21. odporúča, aby návrhy týkajúce sa posilnenia celkovej kapacity EÚ v oblasti reakcie zahŕňali vyčlenenie kľúčových zdrojov, ktoré budú zaručené kedykoľvek k dispozícii na účasť na operáciách európskej civilnej ochrany; konštatuje, že pritom treba vychádzať v prvom rade z vnútroštátnych kapacít a podľa potreby by sa mali začleniť aj opatrenia dohodnuté s inými stranami;
22. vyzýva Komisiu, aby pilotný projekt na rok 2008 týkajúci sa lesných požiarov a prípravné činnosti súvisiace s kapacitami v oblasti rýchlej reakcie čo najlepšie využila na otestovanie prevádzkových opatrení s členskými štátmi a ďalšími stranami, ktoré kedykoľvek uvoľňujú kapacity v oblasti reakcie na operácie európskej civilnej ochrany, a domnieva sa, že to poslúži na získanie skúseností dôležitých pre budúce legislatívne návrhy;
23. podporuje činnosti zamerané na zlepšenie pripravenosti civilnej ochrany členských štátov, najmä prostredníctvom výmeny odborníkov a osvedčených postupov, cvičení a projektov pripravenosti;
24. opätuje výzvu, ktorá bola Komisii predložená v jeho uznesení z 18. mája 2006 o prírodných katastrofách (požiaroch, suchách a záplavách)¹, aby predložila návrh smernice o prevencii a riadení požiarov, ktorá by mala zahŕňať pravidelné zhromažďovanie údajov, prípravu máp a určenie rizikových oblastí, prípravu plánov riadenia rizika požiarov, určenie pridelených prostriedkov a dostupných zariadení členskými štátmi, koordináciu rôznych administratív, minimálne požiadavky na školenia posádok a určenie zodpovednosti voči životnému prostrediu a trestov;
25. naliehavo vyzýva Radu, aby s ohľadom na skutočnosť, že Európsky parlament prijal svoju pozíciu už v máji 2006, bezodkladne prijala rozhodnutie o navrhovanom nariadení, ktorým sa zriada FSEÚ, v záujme poskytnutia lepšieho vymedzenia kritérií a možných udalostí, medzi ktoré zaradí sucho, a tak umožnila efektívnejšiu, pružnejšiu a rýchlejšiu nápravu škôd spôsobených prírodnými katastrofami;

¹ Ú. v. EÚ C 297 E, 7.12.2006, s. 375.

26. domnieva sa, že na zabezpečenie nevyhnutného začlenenia prevencie a zníženia hrozby katastrof do programov štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu treba posilniť existujúce usmernenia a zároveň vypracovať nové usmernenia; vyzýva predovšetkým na podmienenosť, čo sa týka príspevkov z finančných nástrojov Spoločenstva a vyplácania pomoci Spoločenstva v prípade nevhodného použitia, ako je neplnenie plánov opätovného zalesnenia a/alebo ďalších povinných podmienok; ďalej žiada o financovanie zvyšovania informovanosti o prevencii a vzdelávacích opatrení v rámci programov Spoločenstva;
27. verí, že návrhy Komisie zamerané na posilnenie kapacity EÚ reagovať na katastrofy by mali v plnom rozsahu využiť odborné znalosti v súvislosti s geografickým umiestnením najvzdialenejších regiónov a zámorských krajín a území;
28. nalieha vyzýva členské štáty, najmä tie, ktoré najviac postihli prírodné katastrofy, aby optimálne využívali možnosti financovania poskytované v rámci štrukturálnych fondov a iných fondov Spoločenstva v súčasnom programovom období 2007 – 2013 a aby prípadne začlenili preventívnu činnosť a projekty medzi prioritnú činnosť v rámci príslušných operačných programov;
29. domnieva sa, že treba preskúmať postupy pre mobilizáciu fondu solidarity EÚ, aby sa urýchlilo vyplácanie pomoci; nazdáva sa, že na tieto účely by mohol byť vytvorený systém zálohových platieb založený na počiatočných odhadoch priamej škody, pričom ďalšie platby by záviseli od presných výpočtov celkovej priamej škody a dôkazov preventívnych opatrení, ktoré sa prijali v dôsledku katastrofy;
30. zdôrazňuje, že treba naliehať posilniť Monitorovacie a informačné stredisko prostredníctvom ľudských a materiálnych zdrojov nevyhnutných na to, aby mohlo aktívne podporovať operácie iniciované členskými štátmi v rámci mechanizmu civilnej ochrany Spoločenstva;
31. nalieha vyzýva Komisiu, aby posúdila širokú škálu možností na vytvorenie udržateľnej európskej siete pre vzdelávanie v oblasti reakcie na katastrofy, ktorá by pokrývala všetky etapy riadenia v prípade katastrof, a aby čo najskôr predložila návrhy takejto štruktúry; požaduje tiež ďalšie zlepšenie pripravenosti zložiek civilnej ochrany a kapacity spolupráce tímov a modulov rôznych členských štátov;
32. pripomína závery Rady z decembra 2007 týkajúce sa vytvorenia a zavedenia systémov včasného varovania v EÚ a zavedenia systému včasného varovania pred cunami v oblasti severovýchodného Atlantiku a Stredomoria a opätovne potvrdzuje, že je potrebné, aby členské štáty a Komisia pokročili v iniciatívach na skvalitnenie systémov včasného varovania a varovných signálov pri katastrofách;
33. žiada Komisiu, aby začlenila otázku primeraného financovania EÚ v oblasti predchádzania katastrofám, pripravenosti a reakcie na ne a obnovy do svojich návrhov na preskúmanie rozpočtu na obdobie 2008/2009;
34. vyzýva Komisiu, aby zabezpečila účinnosť jednotného európskeho čísla tiesňového volania 112;
35. nalieha, aby sa na úrovni Spoločenstva uznal osobitný charakter prírodných katastrof, ktoré sa vyskytujú v stredomorskej oblasti, ako sú suchá a lesné požiare, a aby sa upravili nástroje Spoločenstva na prevenciu, výskum, riadenie rizika, civilnú ochranu a solidaritu

s cieľom zlepšiť reakciu na tento typ katastrof v každom členskom štáte;

36. nalieha, aby sa riadne uznala potreba rozsiahlejšieho financovania preventívnych opatrení zo strany Spoločenstva;
37. poveruje svojho predsedu, aby toto uznesenie postúpil Rade, Komisii a parlamentom členských štátov.